

**HÂKİMLERİN VE BİLİRKİŞİLERİN HUKUKÎ SORUMLULUĞUNA İLİŞKİN
VERİLEN MAHKEME KARARLARI İÇİN UYGULANACAK KANUN
YOLUNA BAŞVURU SINIRI ÜZERİNE BİR HUKUK GENEL KURULU
KARARININ DÜŞÜNDÜRDÜKLERİ**

*THE CONSIDERATIONS OF A DECISION OF THE GENERAL CIVIL CHAMBER ABOUT THE
DETERMINING THE LIMIT FOR THE RIGHT TO APPLY TO THE JUDICIAL REMEDY FOR THE
DECISIONS ON LIABILITY OF THE JUDGES AND EXPERTS*

Hakemli Makale

Orhan Emre KONURALP*

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	534
I. HÂKİMİN HUKUKÎ SORUMLULUĞUNA İLİŞKİN DAVALARDA VERİLEN KARARLARA KARŞI BAŞVURULABİLECEK KANUN YOLU SORUNU	537
II. HÂKİMİN HUKUKÎ SORUMLULUĞUNA İLİŞKİN DAVALARDA VERİLEN KARARLAR İÇİN UYGULANACAK TEMYİZ SINIRI SORUNU	540
A. Genel Olarak	540
B. HGK'nın Görüşü.....	541
C. Değerlendirme.....	542
III. KONUNUN BİLİRKİŞİNİN HUKUKÎ SORUMLULUĞUNA İLİŞKİN DAVALARDA VERİLEN KARARLAR İÇİN UYGULANACAK KANUN YOLUNA BAŞVURU SINIRI AÇISINDAN ÖNEMİ	546
SONUÇ	548
KAYNAKÇA.....	550

DOI: 10.32957/hacettepehdf.596332

Makalenin Geliş Tarihi: 24.07.2019

Makalenin Kabul Tarihi: 25.11.2019

* Dr., Araştırma Görevlisi, Bilkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Medenî Usûl ve İcra-İflâs Hukuku Anabilim Dalı; Univesität Regensburg Juristische Fakultät, Doktora Sonrası Araştırmacı. E-posta: orhankonuralp@bilkent.edu.tr.

ORCID: 0000-0002-0376-0692

ÖZ

Hâkimlerin ve bilirkişilerin hukukî sorumluluğu Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda özel olarak düzenlenmiştir. Bu kapsamda Devlet aleyhine açılacak olan davalar üst derece mahkemeleri tarafından ilk derece mahkemesi sıfatıyla görülecektir. Getirilen bu özel düzenleme kanun yolu sisteminin de farklı bir şekilde uygulanmasını gerektirmektedir. Bu farklılık ise uygulamada tereddüde yol açmaktadır. Çalışmamızın amacı, hâkimin hukukî sorumluluğuna ilişkin bir Hukuk Genel Kurulu kararını da dikkate alarak, bu davalarda verilen hükümlerin nasıl kesinleşeceğini açıklamaktır.

Anahtar Kelimeler: Hâkimin hukukî sorumluluğu, hükmün kesinleşmesi, istinaf, kanun yolu, temyiz

ABSTRACT

The liability of the judges and experts is regulated exclusively in the Code of Civil Procedure. In this context, higher courts have jurisdiction as first instance courts over these cases filed against the State. This special legislation requires a different implementation of the appeal system. This difference results in hesitation in practice. The purpose of our study is to explain how these decisions could be finalized by taking into account the decision of the General Civil Chamber about the liability of judges.

Keywords: Appeal, cassation, finalization of a court decision, judicial remedy, liability of judges

GİRİŞ

Tarafı olduğu davadaki fiilleri sebebiyle hâkimin hukukî sorumluluğu dolayısıyla açılacak tazminat davası, Kanun tarafından özel olarak düzenlenmiştir. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun (HMK) 46'ncı maddesine göre bu dava sadece maddede sayılan sebepler ile sınırlı olarak, kararı veren hâkimin aleyhine değil¹, Anayasa'nın

---

¹ AKKAN, Mine, **Medenî Usûl Hukuku**, Cilt I, 15. Baskı, Oniki Levha Yayınları, İstanbul, 2017, (PEKCANITEZ, Hakan (*et. al.*), **Medenî Usûl Hukuku**, Cilt I, 15. Baskı, Oniki Levha Yayınları, İstanbul, 2017 içinde) s. 369.

129'uncu maddesi ile de uyumlu olarak², Devlet aleyhine açılabilir³. Hâkimin hukukî sorumluluğuna benzer şekilde⁴, HMK'nın 285'inci maddesine göre bilirkişinin hukukî sorumluluğuna ilişkin davalar da bilirkişi aleyhine değil, doğrudan Devlet aleyhine açılır. Bu davaları özel olarak düzenleyen kanun koyucu, hâkimin hukukî sorumluluğuna ilişkin davalarda ilk derece mahkemesi olarak görevli mahkemenin, Yargıtay'ın ilgili dairesi (HMK m. 47/1); bilirkişinin hukukî sorumluluğuna ilişkin açılacak olan davalarda da görevli mahkemenin, gerçeğe aykırı bilirkişi raporu ilk derece mahkemesi kararına esas

² YILMAZ, Ejder, "Hukuk Muhakemeleri Kanununun Getirdikleri", **Ankara Barosu Dergisi**, Yıl: 2011, Sayı: 2, (s. 213-253), s. 226; UMAR, Bilge, **Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi**, 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2014, s. 179; ATALI, Murat/ERMENEK, İbrahim/ERDOĞAN, Ersin, **Medenî Usûl Hukuku**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2018, s. 105; TANRIVER, Süha, **Medenî Usûl Hukuku**, Cilt 1, 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2018, s. 289; GÖRGÜN, Şanal/BÖRÜ, Levent/TORAMAN, Barış/KODAKOĞLU, Mehmet, **Medenî Usûl Hukuku**, 6. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2017, s. 129; DUMAN, İlker Hasan, "Hukuk Muhakemeleri Yasası'nda Yargıcın Tazminat Sorumluluğu", **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, Yıl: 2011, Sayı: 96, s. 403-412, (s. 403-412) s. 404; ERMUMCU, Osman, **Hakimlerin Hukuki Sorumluluğu**, Adalet Yayınları, Ankara, 2012, s. 57. Anayasa düzenlemesinin yargı görevlilerini kapsamaması gerektiğine ilişkin görüş için bkz. KARSLI, Abdurrahim, **Medeni Muhakeme Hukuku**, 4. Baskı, Alternatif Yayınları, İstanbul, 2014, s. 155. ARSLAN/YILMAZ/TAŞPINAR AYVAZ'a göre hâkimler idarenin memuru olmadığı (aynı doğrultuda bkz. KARADEMİR, Dilek, "Son Kanun Değişiklikleri Işığında Hâkimin Hukuki Sorumluluğu", **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, Yıl: 2015, Sayı: 119, (s. 241-276) s. 249) gibi, anılan düzenleme Anayasa'nın yürütme kısmında düzenlenmiştir. Bkz. ARSLAN, Ramazan/YILMAZ, Ejder/TAŞPINAR AYVAZ, Sema, **Medenî Usul Hukuku**, 3. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2017. Karş. UMAR, **2014**, s. 179. Düzenlemenin Anayasa'nın 40'ıncı maddesi ile olan ilişkisi için bkz. ATALI/ERMENEK/ERDOĞAN, **2018**, s. 105; TANRIVER, **2018**, s. 289.

³ Bu davanın doğrudan Devlet aleyhine açılmasının Anayasa'ya aykırılığı iddiası ile açılan iptal davası neticesinde Anayasa Mahkemesi bu düzenlemeyi Anayasa'ya aykırı bulmamıştır: "Anayasa'nın 129. maddesinin beşinci fıkrasında, memurlar ve diğer kamu görevlilerinin yetkilerini kullanırken işledikleri kusurlardan doğan tazminat davalarının, kendilerine rücu edilmek kaydıyla ve kanunun gösterdiği şekil ve şartlara uygun olarak, ancak idare aleyhine açılabilmesi; 40. maddesinin üçüncü fıkrasında ise kişinin, resmi görevliler tarafından vaki haksız işlemler sonucu uğradığı zararın, kanuna göre, Devletçe tazmin edileceği, Devletin sorumlu olan ilgili görevliye rücu hakkının saklı olduğu öngörülmüştür. Buna göre, Anayasal olarak memurlar ve diğer kamu görevlilerine tanınan bu hakların bağımsızlık ve tarafsızlıkla görevlerini yürütmeleri gereken hâkim ve savcılara tanınmaması yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığı ile çelişir. Kaldı ki, zarar görenler açısından daha güvenli sayılabilecek ve ödeme gücü yüksek olan Devletin tazminat sorumluluğunun kabulü zarara uğramış kişiler için de bir güvence oluşturmaktadır.

Diğer taraftan, Devletin, ödediği tazminattan dolayı, tazminat davasına konu işlem, faaliyet veya kararlar ilgili olarak görevinin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle görevini kötüye kullanan hâkim veya savcıya rücu edeceği de açıktır. Dolayısıyla kuralın, ayrıcalıklı bir sınıf oluşturduğundan da söz edilemez." Bkz. AYM E. 2011/29 K. 2012/49 T. 30.3.2012 R.G. Tarih-Sayı: 01.01.2013-28515. (anayasa.gov.tr, Son Erişim Tarihi: 04.05.2019) Ayr. bkz. AKİL, Cenk, **İstinaf Kavramı**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2010, s. 242 vd.; AKKAYA, Tolga, **Medenî Usûl Hukukunda İstinaf**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2009, s. 119. Ayr. karşı, ÖZEKES, Muhammet, **Sorularla Medeni Usul Hukukunda Yeni Kanun Yolu Sistemi (İstinaf ve Temyiz)**, Türkiye Barolar Birliği Yayınları, Ankara, 2008, s. 23.

⁴ Bu hususla ilgili olarak bkz. aşağı. Başlık III.

alındıysa, o mahkemenin yargı çevresinde bulunan bölge adliye mahkemesi, bölge adliye mahkemesi kararına esas alındıysa da Yargıtay'ın ilgili hukuk dairesi olmasını öngörmüştür (HMK m. 286/1). Böylelikle, aslında devletin yerine getirdiği bir faaliyet olan yargılama faaliyetinden doğan zararların idari yargıda değil⁵, adli yargıda görüleceğini düzenlemiştir. Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun (HUMK) yürürlükte olduğu dönemde de bu dava Kanun tarafından hâkimlerin korunması düşüncesiyle⁶ özel olarak düzenlenmekteydi⁷ ve fakat yürürlükten kalkmadan hemen önceki değişikliğe⁸ kadar doğrudan kararı veren hâkim aleyhine açılıyordu (HUMK m. 573).

20 Temmuz 2016 tarihi itibarıyla, istinaf incelemesini gerçekleştirecek olan bölge adliye mahkemeleri faaliyete geçmiş ve Türk yargı sistemi, uzun bir bekleyişin ardından üç dereceli hale gelmiştir⁹. Bu sisteme göre ilk derece mahkemelerinin kararlarına karşı, Yargıtay'a temyiz yoluna başvurmadan evvel, istinaf yoluna başvurulması gerekmektedir. Bununla birlikte Kanun, mahkemeler tarafından verilen tüm nihai kararların¹⁰, üç dereceli bir yargı sistemine tâbi olmasını istememiştir¹¹, diğer bir deyişle bir mahkeme kararına karşı kanun yolları sınırsız değildir¹². Bilakis, Kanun'da öngörülen

⁵ Bu hususla ilgili olarak bkz. UMAR, 2014, s. 179.

⁶ KILIÇOĞLU, Ahmet M., "Hakimlerin Hukuki Sorumluluğu", **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Yıl: 1973, Cilt: 30, Sayı:1, (s. 231-269), s. 237; ARAS, Bahaddin, "Hâkimlerin Yargısal Faaliyetlerinden Dolayı Hukuki Sorumluluğu ve Yeni HMK Tasarısında Getirilen Yenilikler", **Terazi Hukuk Dergisi**, Yıl: 2010, Sayı: 52, (s. 131-153), s. 132.

⁷ ÇAĞLAR, Selda, "Türk Pozitif Hukukunda Yargıcın Yargılama Faaliyetlerinden Sorumluluğu", **İstanbul Barosu Dergisi**, Yıl: 2006, Cilt: 80, Sayı: 2006/2, s. 705-713, (s. 705-713), s. 710; ARAS, 2010, s. 132.

⁸ 9/2/2011 tarihli 6110 sayılı Kanun'un (R.G. Tarih-Sayı: 14/02/2011-27846) 14'üncü maddesi ile HUMK'nın 573'üncü maddesi değiştirilmiş ve bu madde kapsamında açılacak tazminat davalarının devlet aleyhine açılması kabul edilmiştir.

⁹ ÖZEKES, 2008, s. 12.

¹⁰ Nihai karar kavramına ilişkin olarak bkz. BORAN GÜNEYSU, Nilüfer, **Medenî Usûl Hukukunda Karar**, Adalet Yayınları, Ankara, 2014, s. 106; AKİL, 2010, s. 336 ve 337; AKKAYA, 2009, s. 111.

¹¹ MERAKLI YAYLA, Deniz, **Medenî Usûl Hukukunda İstinaf Kanun Yolunda Yeniden Tahkikat Yapılması**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2014, s. 22; AKİL, 2010, s. 338 ve 339; AKKAYA, 2009, s. 115 vd.; YILMAZ, Ejder, **İstinaf**, 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2005, s. 58.

¹² KURU, Baki, **Medenî Usûl Hukuku**, 3. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2019, s. 468.

sınırlar çerçevesinde mahkeme kararlarının bir kısmının verildiği anda¹³, bir kısmının ise istinaf incelemesinin sonuçlanmasıyla birlikte kesinleşmesi öngörülmüştür¹⁴.

Bazı durumlarda ise kanun koyucu, ilk derece mahkemesi kararına karşı istinaf yolu yerine doğrudan temyiz yoluna başvurulmasını öngörmüştür. Örneğin, hakem kararlarının iptali amacıyla açılan davaya bakan bölge adliye mahkemesinin kararına karşı doğrudan temyiz yoluna başvurulabilir (HMK m. 439/6). Benzer şekilde hâkimin hukukî sorumluluğu sebebiyle ilk derece mahkemesi sıfatıyla davaya bakan Yargıtay dairesinin kararına karşı da temyiz incelemesi için doğrudan Hukuk Genel Kurulu'na (HGK) başvurulabilir (HMK m. 47/1).

Yürürlüğe giren sistem, Türk yargısı açısından köklü nitelikte bir değişiklik olup, uygulama açısından bazı sıkıntıları da beraberinde getirmiştir. Örnek olarak ele alacağımız HGK kararında, hâkimin hukukî sorumluluğuna ilişkin olarak ilk derece mahkemesi sıfatıyla Yargıtay dairesinde Devlet aleyhine açılan dava neticesinde verilen hükme¹⁵ karşı yapılan temyiz başvurusu, 3.000 TL tutarındaki uyuşmazlık konusu tutarın temyiz sınırının altında kaldığı gerekçesiyle reddedilmiştir.

I. HÂKİMİN HUKUKÎ SORUMLULUĞUNA İLİŞKİN DAVALARDA VERİLEN KARARLARA KARŞI BAŞVURULABİLECEK KANUN YOLU SORUNU

İstinaf kanun yolunun işlerlik kazanmasıyla birlikte Türk yargı sistemi üç dereceli hale gelmiştir¹⁶. Bu sistemde temyiz kural olarak Bölge Adliye Mahkemesi kararları için

¹³ Örneğin değeri istinaf sınırı altında kalan uyuşmazlıklarla dair tüm ilk derece mahkemesi kararları (HMK m. 341/2).

¹⁴ Örneğin değeri itibarıyla temyiz sınırı üzerinde kalan kira uyuşmazlıkları haricindeki tüm sulh hukuk mahkemesi kararları (HMK m. 362/1-b).

¹⁵ Yarg. 4. HD E. 2015/72 K. 2016/49 T. 11.10.2016. (Yarg. HGK E. 2017/2956 K. 2018/2011 T. 20.12.2018 karar metninden) (karararama.yargitay.gov.tr, Son Erişim Tarihi: 04.05.2019).

¹⁶ İstinaf incelemesi yapacak olan Bölge Adliye Mahkemesi, temyiz incelemesi yapacak olan Yargıtay'dan farklı olarak vakıalara uygunluk denetimi yapacaktır. BORAN GÜNEYSU, **2017**, s. 178; İYİLİKLİ, Ahmet Cahit, **Hukuk Yargılamasında Kesin Hüküm**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2016, s. 540; MERAKLI YAYLA, **2014**, s. 20; AKİL, **2010**, s. 205; AKKAYA, **2009**, s. 255; ÖZEKES, **2008**, s. 7 ve 8; YILMAZ, **2005**, s. 21 ve 22.

öngörülen bir yol olacaktır¹⁷. Bununla birlikte Kanun, bu duruma bazı istisnalar getirmiş ve doğrudan temyiz yolunu çok sınırlı da olsa muhafaza etmiştir. Bu duruma bir örnek olarak, hâkimin hukukî sorumluluğuna ilişkin açılan davalar verilebilir.

HMK'nın 47'nci maddesi uyarınca, hâkimin fiili dolayısıyla sorumluluk davası açmak isteyen taraf, bu davayı Devlet aleyhine, Yargıtay'ın ilgili hukuk dairesinde açabilir. Dolayısıyla bu davalara ilişkin olarak görevli ilk derece mahkemesi Yargıtay'dır. Söz konusu sorumluluk davaları kanun koyucu tarafından, hâkimin görevini güven içerisinde ifa edebilmesini temin edebilmek amacıyla¹⁸, diğer sorumluluk davalarından ayrı tutulmuş¹⁹ ve bu nedenle de bu davaların, yargı sisteminin en üstünde bulunan mahkeme olan Yargıtay'da, ilk derece mahkemesi olarak, açılması öngörülmüştür²⁰.

Bu davanın kanun koyucu tarafından önemsenmesine ilişkin tek gösterge görevli yargı merciinin Yargıtay olması değildir. Hâkimin hukukî sorumluluk sebeplerinin Kanun'da sınırlı bir şekilde sayılmış olması²¹, vekil tarafından bu davanın açılabilmesi için vekaletnamesinde özel yetki bulunması gerekliliği²² (HMK m. 74), mahkemenin yapacağı incelemenin, dayanılan sorumluluk sebebiyle sınırlı olması ve bu sebeplerden hangisine dayanıldığıının davacı tarafından gösterilme zorunluluğu²³ (HMK m. 48/1),

¹⁷ BORAN GÜNEYSU, **2014**, s. 185.

¹⁸ BUDAK, Ali Cem/KARAASLAN, Varol, **Medenî Usul Hukuku**, 2. Baskı, Adalet Yayınları, Ankara, 2018, s. 30; GÖRGÜN/BÖRÜ/TORAMAN/KODAKOĞLU, **2017**, s. 127.

¹⁹ DUMAN, **2011**, s. 409; GÖRGÜN/BÖRÜ/TORAMAN/KODAKOĞLU, **2017**, s. 127.

²⁰ "Maddede hâkimin kusurlu davranışları nedeniyle, açılacak tazminat ve rücu davasında, görevli ve yetkili mahkeme düzenlenmiştir. Hâkimlerin sorumluluğu nedeniyle açılan tazminat davası, sıradan bir tazminat davası gibi değerlendirilmemelidir. O nedenle, gerek Devlet aleyhine açılan tazminat davasında, gerekse Devlet tarafından hâkime karşı açılacak rücu davasında, hâkimler için ayrıca bir teminat oluşturmak amacıyla, 1086 sayılı Kanunun 575 inci maddesinin, 5236 sayılı Kanunla değişik ikinci fıkrasındaki sistemden ayrılmış, bu davalar için Yargıtayın görevli olması kabul edilmiştir." (HMK m. 47 gerekçesinden)

²¹ ARSLAN/YILMAZ/TAŞPINAR AYVAZ, **2017**, s. 128; KURU, **2019**, s. 643; TANRIVER, **2018**, s. 289; ATALI/ERMENEK/ERDOĞAN, **2018**, s. 106; GÖRGÜN/BÖRÜ/TORAMAN/KODAKOĞLU, **2017**, s. 128.

²² GÖRGÜN/BÖRÜ/TORAMAN/KODAKOĞLU, **2017**, s. 133; KURU, **2019**, s. 645; TANRIVER, **2018**, s. 549.

²³ ATALI/ERMENEK/ERDOĞAN, **2018**, s. 109; AŞIK, İbrahim, "Hâkimin Yargılama Faaliyeti Sebebiyle Devlete Karşı Açılan Tazminat Davasına İlişkin Yargıtay Büyük Genel Kurulunun Bir Kararı Üzerine Düşünceler", **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Prof. Dr. Hakan PEKCANITEZ'e Armağan, Yıl: 2015, Cilt: 16, Özel Sayı, (s. 611-630) s. 616.

davanın resen ilgili hâkime ihbar edilmesi²⁴ (HMK m. 48/2) ve davanın esastan reddedilmesi halinde davacı aleyhine disiplin para cezasına hükmedilmesi (HMK m. 49/1) hususları doktrinde bu davayı önemli ve özel kılan mekanizmalar olarak gösterilmektedir²⁵.

İlk derece mahkemesi olarak ilgili Yargıtay dairesinin vereceği karara karşı ise, Kanun'un genel sistematığından ayrılan kanun koyucu, iki dereceli bir sistem öngörmüş ve yalnızca temyiz yoluna başvurulabileceğini düzenlemiştir. Buna göre hâkimin hukukî sorumluluğuna ilişkin olarak Yargıtay dairesince verilen karara karşı sadece HGK'ya temyiz talebinde bulunulabilir²⁶. Nitekim inceleme konumuz olan HGK kararında da atıf yapıldığı üzere, ilk derece mahkemesi olarak Yargıtay dairelerinin vermiş olduğu kararlara ilişkin temyiz incelemesinin yapılması, 2797 sayılı Yargıtay Kanunu'nun 15'inci maddesinde, HGK'nın görevleri arasında sayılmıştır.

Kanun koyucunun bu yönde bir tercih yapmasının bir sebebi olarak da fiili imkânsızlık gösterilebilir. Zira Yargıtay dairesinin ilk derece mahkemesi olarak verdiği karar, temyiz incelemesini yapan HGK tarafından bozulur ve ilk derece mahkemesi olarak Yargıtay dairesi bu bozma kararına direnirse, direnme kararının temyiz incelemesi Yargıtay Büyük Genel Kurulu tarafından gerçekleştirilecektir. Şayet bu davada üç dereceli bir sistem benimsenseydi, istinaf incelemesi neticesinde verilen kararın bozulmasına ilişkin karara direnilmesi halinde bu direnme kararı ya bozma kararını veren daire tarafından incelenecek ya da Yargıtay bünyesinde Büyük Genel Kurul haricinde bir kurul ihdası zorunluluğu ortaya çıkacaktı.

---

²⁴ GÖRGÜN/BÖRÜ/TORAMAN/KODAKOĞLU, 2017, s. 133; KURU, 2019, s. 645; TANRIVER, 2018, s. 295.

²⁵ TANRIVER, 2018, s. 296.

²⁶ GÖRGÜN/BÖRÜ/TORAMAN/KODAKOĞLU, 2017, s. 134; KURU, 2019, s. 645; TANRIVER, 2018, s. 293.

II. HÂKİMİN HUKUKÎ SORUMLULUĞUNA İLİŞKİN DAVALARDA VERİLEN KARARLAR İÇİN UYGULANACAK TEMYİZ SINIRI SORUNU

A. Genel Olarak

Belirttiğimiz üzere mahkemelerin tüm kararlarına karşı istinaf ve sonrasında temyiz kanun yoluna başvurma imkânı bulunmamaktadır. Kimi mahkeme kararları verildiği anda kesinken kimi mahkeme kararları da istinaf incelenmesinin tamamlanması ile birlikte kesinleşir²⁷. Hangi ilk derece mahkemesi kararlarına karşı istinaf yoluna başvurulabileceği HMK'nın "İstinaf" bölümünde bulunan ve "İstinaf yoluna başvurulabilen kararlar" başlığını taşıyan 341'inci maddesinde düzenlenmiştir. Maddenin ikinci fıkrasında belirtildiği üzere miktar veya değeri 2019 yılı için 4.400 TL²⁸'yi geçmeyen uyuşmazlıklara ilişkin verilen kararlar, verildiği anda kesindir. Dolayısıyla uyuşmazlık konusu Kanun'da belirlenen miktarı geçmiyorsa, o davada verilen karara karşı kanun yoluna başvurma olanağı yoktur.

HMK'da belirlenen bir diğer sınır ise temyiz edilemeyecek kararlara ilişkindir. Kanun, Temyiz bölümünde "Temyiz edilebilen kararlar" başlıklı 361'inci maddesinde "*Bölge adliye mahkemesi hukuk dairelerinden verilen temyizi kabil nihai kararlar*"a

²⁷ Kanun yoluna başvurma sınırlandırılması Anayasa Mahkemesi tarafından Anayasa'ya aykırı bulunmamıştır: "Ancak, kamu yararı gerektirdiğinde bazı hükümler için kanun yollarına başvurma önlenmesi mümkündür.

Anayasa'nın 142. maddesi uyarınca, Mahkemelerin kuruluşu, görev ve yetkileri, işleyişleri ve yargılama usulleri kanunla düzenlenir. Kanun yolları da, yargılama usulleri arasında yer alır.

Yargı yerlerince yapılacak incelemeler sonunda verilecek kararlardan hangisinin kesin olduğunun belli edilmesi dahi, anılan madde hükmü ile Anayasa'daki temel ilkelere ve güvence kurallarına aykırı olmamak üzere Yasa Koyucunun takdirine bırakılmıştır.

Adliye mahkemelerinin kimi karar ve hükümleri için Yargıtay yolunun kapatılmasını öngören bir yasa kuralının hukuk devleti kavramıyla bağdaşmayacak sonuçlara yol açma olanak ve olasılığını doğuran bir nitelik arzetmedikçe bu kavramla çelişkiye düştüğünden söz edilemez.

İtiraz konusu kuralla; davaların süratlendirilmesi ve Yargıtayın yükünün bir ölçüde azaltılması amaçlanmıştır; getirilen sınırlama kanıtı yararına yönelik bulunmaktadır." Bkz. AYM E. 1985/23 K. 1986/2 T. 20.01.1986 R.G. Tarih-Sayı:16.04.1986-19080. (anayasa.gov.tr, Son Erişim Tarihi: 04.05.2019). Bu karara ilişkin olarak bkz. TAŞPINAR AYVAZ, Sema, "İstinaftan Sonraki Temyiz İncelemesi ve Sonuçları", **Medeni Usul ve İcra-İflas Hukukçuları Toplantısı – VI, Medeni Usul Hukukunda Kanun Yolları ve Arabuluculuk Kanun Tasarısı**, Türkiye Barolar Birliği Yayınları, Ankara, Yıl: 2007, (s. 151-207), s. 161 vd.

²⁸ Bu sınır somut uyuşmazlığa ilişkin yapılan temyiz başvurusu tarihi itibarıyla 1.500 TL idi.

karşı temyiz yoluna başvurulabileceğini belirtmiştir. Hangi nihai kararlara karşı temyiz yolunun kapalı olduğunu ise “Temyiz edilemeyen kararlar” başlıklı 362’nci maddede “*Bölge adliye mahkemelerinin aşağıdaki kararları hakkında temyiz yoluna başvurulamaz*” ifadesini takip eden bentler kapsamında belirlemiştir.

İlk derece mahkemesi olarak karar veren Yargıtay dairesinin kararına karşı kanun yolunun açık olup olmadığının bu maddeler kapsamında mı değerlendirilmesi gerekmektedir? İncelememize esas aldığımız karara konu olan olayda, HGK bu soruya olumlu bir şekilde cevap vermiş ve yapacağı inceleme bir temyiz incelemesi olacağı için, temyiz başvurusu tarihinde uygulanan 25.000 TL’lik temyiz sınırını göz önünde bulundurarak 3.000 TL tutarındaki uyuşmazlığa ilişkin verilen ilk derece mahkemesi kararının verildiği anda kesin bir karar olduğuna hükmederek temyiz talebini reddetmiştir.

B. HGK’nın Görüşü

Açılmış olan davada temyiz talebiyle kendisine başvuru HGK, uyuşmazlık miktarının 3.000 TL olmasından hareketle, temyiz sınırının altında kaldığını belirtmiştir. HGK kararında, HMK’nın 362’nci maddesinde yer alan parasal sınırın, bölge adliye mahkemesi hukuk dairelerinin hem ilk derece mahkemesi sıfatıyla hem de istinaf incelemesi sonucunda vermiş olduğu tüm kararlar için uygulanması gerektiğini ifade etmiştir. Dolayısıyla, HGK kararındaki görüşün kabulü halinde bölge adliye mahkemesi hukuk dairesinin yapmış olduğu incelemenin niteliği, temyiz sınırının tayininde önem arz etmeyecektir.

Bununla birlikte HGK, bu yaklaşımının aksinin kabulü halinde Yargıtay dairesine, parasal sınırın altında kalan bir kararı inceleme yetkisinin verilmiş olacağını, kanun koyucunun da bunu amaçlamadığını belirtmiştir²⁹. Karara ilişkin görüşmeler esnasında bu husus tartışma konusu olmuş ve söz konusu karar oyçokluğu³⁰ ile kabul edilmiştir.

²⁹ Yarg .HGK E. 2017/2956 K. 2018/2011 T. 20.12.2018. (karararama.yargitay.gov.tr, Son Erişim Tarihi: 04.05.2019)

³⁰ “Ne var ki Yargıtay ilgili dairesince ilk derece mahkemesi sıfatıyla çözüme kavuşturulan uyuşmazlıkların hukuki denetiminde kesinlik sınırına ilişkin açık bir düzenleme getirilmemiştir. İşte bu nedenle somut uyuşmazlık ile hüküm altına alınan miktarın kanun yolu denetiminin mümkün olup olmadığı tartışma konusu olmuştur.

C. Değerlendirme

İlk olarak, aleyhine istinaf başvurusunda bulunulamayan ilk derece mahkemesi kararlarını düzenleyen HMK'nın 341'inci maddesi ile aleyhine temyiz başvurusunda bulunulamayan bölge adliye mahkemesi kararlarını düzenleyen 362'nci maddesi üç dereceli yargı sisteminin birer parçası olduğu vurgulanmalıdır. Başka bir deyişle, bu iki düzenleme birbirini tamamlayıcı nitelikte düzenlemelerdir. Dolayısıyla üç dereceli yargı sistemine ilişkin parasal sınırları, olduğu gibi, doğrudan temyiz yoluna başvurulmuş, iki dereceli yargı sistemine uygulamak Kanun'un amacına da hakkaniyete de uygun olmayacaktır. Zira temyize ilişkin parasal sınırları düzenleyen kanun koyucunun, bu kararların istinaf incelemesinden geçmiş olduğu hususunu öngördüğünü kabul etmek gerekir. Nitekim bölge adliye mahkemelerinin faaliyete geçmesinden evvel aleyhine kanun yoluna başvurulmuş kararlara ilişkin olarak uygulanmaya devam olunan Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'na göre ilk derece mahkemesi kararına karşı başvurulacak kararlar için uygulanan parasal sınır, inceleme konusu karara karşı temyiz yoluna

---

Yasalarda açıkça hüküm bulunmayan hallerde, gerekmesi halinde hâkim kendisi kanun koyucu olsaydı nasıl bir düzenleme getirecek idiyse o şekilde yorum yapmak suretiyle bir çözüm üretmek zorundadır.

Hâkim çözüm üretirken, (yasaları yorumlarken) işin niteliğine uygun yorum yapmalıdır.

İşin niteliği, yasa yolu denetimidir. Asıl olan ilk derece mahkemelerince verilen manevi tazminata ilişkin kararların miktara bakılmaksızın yasa yolu denetimine tabi tutulmasıdır.

Yasa koyucu hakimlerin verdiği kararlar nedeniyle açılacak tazminat davalarında ilgili Yargıtay özel dairesini görevli kılmak suretiyle daha iyi, daha güvenli bir yargılama yapılmasını garanti altına almak istemiştir. Daha güvenli bir yargılamayı amaçlayan yasa koyucunun verilen kararı hukuki denetim dışında tutmak istemesi düşünülemeyecektir. Sıradan vatandaşların ilk derece mahkemesince, yargılaması sonucu hüküm altına alınan manevi tazminat istekleri miktara bakılmaksızın yasa yolu denetimine tabi tutulurken, somut olayın bu denetimden mahrum bırakılması her şey bir yana "yargı organları önünde eşitlik" prensibine de aykırı düşeceği gibi hak arama hürriyetinin de kısıtlanması niteliğinde olacaktır.

Diğer yandan mahkemeye erişim hakkı ilgililerin en kutsal haklarından birisidir. Hakim yapacağı yorumlarda bunu dahi gözden uzak tutmamalıdır. Asıl olan verilen kararların yasa yoluna tabi tutulmasıdır. Bunun aksi ancak yasal düzenlemeyi gerektirir. Yukarıda belirtilen yasa maddelerinde de açıklandığı üzere ilk derece mahkemelerince verilen manevi tazminata ilişkin kararların üst mahkemece denetimini engelleyen bir hüküm bulunmadığı gibi aksine miktara bakılmaksızın denetime tabi tutulmuştur.

Bu açıklamalar sonucunda, ilk derece mahkemesi sıfatıyla Yargıtay ilgili dairesince verilen manevi tazminata ilişkin kararların yasa yolu denetiminde miktara itibar edilemeyeceği, aksi yorumun işin niteliğine, yasa ve yargı önünde eşitlik prensibine aykırı, hakka ulaşımı engelleyici nitelikte olacağı bu nedenle işin esasına girilerek inceleme yapılması gerektiği kanaatiyle sayın çoğunluğun, temyiz talebinin değerden ret yönündeki görüşüne katılmıyorum." (Karşı Oy yazısından) Yarg. HGK E. 2017/2956 K. 2018/2011 T. 20.12.2018. (karararama.yargitay.gov.tr, Son Erişim Tarihi: 04.05.2019)

başvurulan yıl olan 2016 için 2.190 TL, 2019 yılı için ise 3.200 TL'dir. Mahkeme kararlarının kesinleşmesine ilişkin Kanun tarafından öngörülen parasal sınırlar da göstermektedir ki, kanun koyucunun ilk derece mahkemesi ile Yargıtay arasına istinaf incelemesini getirmesinin sebebi, sayıca daha fazla mahkeme kararına karşı kanun yolunu kapatmak değildir. Bilakis kanun koyucu, istinaf sınırını HUMK'da uygulanan temyiz sınırından daha düşük belirleyerek³¹, bölge adliye mahkemelerinin faaliyete geçtiği tarihe kadar temyiz edilebilen tüm mahkeme kararlarına karşı istinaf başvurusu yapılabilmesine olanak sağlamıştır³². Dolayısıyla üç dereceli yargı sistemiyle amaçlananın, Yargıtay'ın iş yükünü de azaltmak suretiyle³³ daha fazla mahkeme kararının kanun yolu denetiminden geçirilmesi olduğu söylenebilir.

İkinci olarak Kanun'un 341'inci maddesinin lafzı incelendiği takdirde, istinaf sınırına ilişkin düzenlemede Kanun'un hangi ilk derece mahkemesi kararlarının verildiği anda kesin olduğunu belirtirken, temyiz sınırına ilişkin düzenlemede bölge adliye mahkemesinin hangi kararlarına karşı temyiz yoluna başvurulabileceğini düzenlediği görülmektedir. Bu nedenle, ilk derece mahkemesi olarak karar veren Yargıtay dairesinin vereceği karar, bir ilk derece mahkemesi kararı olarak³⁴, HMK'nın 341'inci maddesi kapsamında değerlendirilebilirken³⁵, bu karar bir bölge adliye mahkemesi kararı olmadığı için 362'nci maddesi kapsamında değerlendirilmesi mümkün görünmemektedir. Kaldı ki ilk derece mahkemesinin doğrudan temyiz edilebilen kararlarından biri olan hakem kararının iptali davasına ilişkin bölge adliye mahkemesi kararları 362'nci madde kapsamında özel olarak sayılmıştır. Nitekim bölge adliye mahkemesi, iptal davasına ilk derece mahkemesi olarak bakıyor olsa bile bu dava niteliği itibarıyla alelade bir davadan

³¹ 2016 yılı için HMK kapsamında istinaf sınırı: 1500 TL, HUMK kapsamında temyiz sınırı: 2190 TL.

³² AKKAYA, **2009**, s. 121. İstinaf incelmelerinin henüz başlamadığı bir dönemde yürürlüğe giren ve bir mahkeme kararına ilişkin olarak temyiz yolunu açan bir hükmün, istinaf incelemesi başladıktan sonra, istinaf için geçerli parasal sınırı aşması koşuluyla, istinaf incelemesi yolunu açacağına dair görüş için bkz. TAŞPINAR AYVAZ, **2007**, s. 158 ve 159. Ayr. bkz. ÖZEKES (Pekcantez Usûl içinde), **2017**, s. 2161. Karş. HUMK m. 426/A-f. 5 ve HMK m. 341-f. 5.

³³ "Maddede dava konusu olayın iki dereceli yargılamadan geçmiş bulunduğu göz önüne alınarak, bölge adliye mahkemesinin bazı kararlarına karşı temyiz yoluna gidilemeyeceği öngörülmüş ve böylece Yargıtayın iş yükünün hafifletilmesi amaçlanmıştır." (HMK md. 362 gerekçesinden) Ayr. bkz. AKKAYA, **2009**, s. 38 vd.

³⁴ GÖRGÜN/BÖRÜ/TORAMAN/KODAKOĞLU, **2017**, s. 105.

³⁵ Karş. KURU, **2019**, s. 645.

farklıdır³⁶. Zira bu davanın konusu zaten bir yargısal karardır ve bölge adliye mahkemesinin iptal davası kapsamında yapacağı inceleme, hakem kararının, Kanun'da yazılı sebeplerle sınırlı olarak³⁷ gerçekleştireceği sınırlı bir denetimden ibarettir.

Bu nedenlerle üç dereceli sisteme göre öngörülen sınırların, kanun koyucunun bu yönde bir iradesi mevcut değilken, iki dereceli yargı sistemi açısından da uygulanması Kanun'a uygun olmayacaktır. Eğer kanun koyucu, olay tarihi itibarıyla geçerli olan 25.000 TL tutarındaki temyiz sınırının Yargıtay'ın ilk derece mahkemesi olarak baktığı davalarda da geçerli olmasını arzu etmiş olsaydı, hakem kararının iptali davasına bakan bölge adliye mahkemesi kararlarını özel olarak belirttiği gibi, bu davaları da 362'nci madde kapsamına dahil ederdi.

Kanun koyucunun istinaf sistemini getirmek suretiyle amacının daha çok sayıda mahkeme kararının yargısal denetim kapsamına alınması olduğu dikkate alındığı takdirde, bir ilk derece mahkemesi kararının verildiği anda kesinleşip kesinleşmediği hususunun, veren makamın Yargıtay dairesi olup olmadığına bakılmaksızın³⁸, HMK'nın 341'inci maddesi kapsamında düşünülmesi gerekmektedir. Hâkimin hukukî sorumluluğuna ilişkin davalara Kanun'un vermiş olduğu önem de dikkate alındığında,

³⁶ HUMK dönemi ile ilgili olarak bkz. AKKAYA, **2009**, s. 108 ve 109.

³⁷ YILMAZ, **2017**, s. 3686; PEKCANITEZ/YEŞİLİRMAK (Pekcanitez Usûl içinde), **2017**, s. 2733; GÖRGÜN/BÖRÜ/TORAMAN/KODAKOĞLU, **2017**, s. 815.

³⁸ Hâkimin hukukî sorumluluğu davasının görülmesinde genel hükümlerin uygulanacağına dair görüş için bkz. ERMUMCU, s. 172 ve 173. Örneğin bu davalarda, mahkemenin yazılı yargılama usulünü uygulamasının gerektiği de ifade edilmektedir. TANRIVER, **2018**, s. 996 ve 997. İlgili Yargıtay dairesinin davaya ilk derece mahkemesi olarak baktığı bir davada ileri sürülen hâkimin reddi talebinin HMK'ya göre mi yoksa Yargıtay Kanunu'na göre mi çözülmesi gerektiğine ilişkin verilen karar şu şekildedir: "Her ne kadar hâkimin hukuki sorumluluğundan kaynaklanan somut davada Yargıtay 8. Hukuk Dairesince ilk derece mahkemesi sıfatıyla yargılama yapılmakta ise de, 6100 sayılı HMK'nın 47. maddesi gereğince "ilgili hukuk dairesi" olması sebebiyle kendisine verilen görev kapsamında yine Yargıtay Daire başkan ve üyeleri sıfatıyla yargılama yaptıkları, heyetin bir başkan ve dört yüksek hâkimden oluştuğu hususu da her türlü duraksamadan uzaktır.

Hukuk Genel Kurulunda yapılan görüşmeler sırasında, Yargıtay Kanunu'nun 39. maddesinin Yargıtay daireselerinin temyiz mahkemesi olarak görev yaptığı işlere ilişkin olduğu, ilk derece mahkemesi olarak bakılan işlerde geçerli olmayacağı, ilk derece mahkemesi sıfatıyla baktıkları davada Yargıtay Daire Başkan ve üyelerinin reddine ilişkin taleplerin Hukuk Muhakemeleri Kanunu (HMK) hükümlerine göre incelenmesi gerektiği kanaatiyle, inceleme konusu ek kararın içerik itibarıyla kesin olmadığı ancak esas hüküm bakımından miktar itibarıyla temyiz yolunun kapalı olması nedeniyle ek kararın miktar itibarıyla kesin olduğu görüşü ileri sürülmüş ise de, bu görüş kurul çoğunluğu tarafından benimsenmemiştir." Bkz. Yarg. HGK E. 2017/2393, K. 2017/1351, T. 15.11.2017. (karararama.yargitay.gov.tr, Son Erişim Tarihi: 04.05.2019)

kanun koyucunun bu nitelikteki davalarda verilecek olan kararları yargısal denetim kapsamından çıkarmak istemeyeceği de açıktır. Nitekim 2014 yılında yürürlükten kaldırılan³⁹ Hakimler ve Savcılar Kanunu'nun 93/A maddesinin beşinci fıkrasına⁴⁰ göre bu davalarda verilecek olan kararlara karşı, davanın değerine bakılmaksızın kanun yolu açıktı⁴¹. Hâkim ve savcılarının mesleki faaliyetleri haricindeki kişisel sorumluluklarından doğan davaları da özel bir yargılama usulüne tâbi tutan⁴² ve bu nedenle de oldukça tartışmalı⁴³ olan bu düzenlemenin ilgası isabetli olarak görülmekte⁴⁴ ve hukuk devleti kavramı kapsamında olumlu bir gelişme olarak nitelendirilebilirse de kanun yoluna ilişkin sınırlamaların bu davalarda uygulanmayacağına ilişkin zikredilen fıkranın muhafaza edilmesi gerektiği de ifade edilmektedir⁴⁵.

---

³⁹ 21.02.2014 tarihli 6526 sayılı Terörle Mücadele Kanunu ve Ceza Muhakemesi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 19'uncu maddesi uyarınca (R.G.: 06.03.2014, S. 28933/mükerrer).

⁴⁰ Hakimler ve Savcılar Kanunu mülga m. 93/A-5: "Kanun yoluna başvurulması için miktar veya değere ilişkin olarak öngörülen sınırlamalar, hâkim ve savcılarının işlem, faaliyet veya kararlarına dayanılarak açılan her türlü tazminat ve rücu davalarında uygulanmaz."

⁴¹ KARSLI, 2014, s. 165.

⁴² Hakimler ve Savcılar Kanunu mülga m. 93/A-1: "Hâkim ve savcılarının bir soruşturma, kovuşturma veya davayla ilgili olarak yaptıkları işlem, yürüttükleri faaliyet veya verdikleri her türlü kararlar nedeniyle:

a) Ancak Devlet aleyhine tazminat davası açılabilir.

b) Kişisel kusur, haksız fiil veya diğer sorumluluk sebeplerine dayanılarak da olsa hâkim veya savcı aleyhine tazminat davası açılmaz."

⁴³ Örneğin Yargıtay 4. Hukuk Dairesi bu maddenin uygulanmasına ilişkin bir kararında madde kapsamını şu şekilde belirlemiştir: "Yargıcın, görevini ifa ederken kusurlu tutum göstermiş olmasından değil, bir dava dolayısıyla veya başka vesileyle tanıdığı kişiye aşağılayıcı sözler söyleyerek hakarete bulunmak yahut tokat atmak gibi bir fiilde bulunmuş olmasından dolayı açılacak tazminat davasının HMK m. 46 (dolayısıyla m. 47) yahut Hakimler ve Savcılar Kanunu'na eklenen, az önce sözünü ettiğimiz m. 93/A kapsamına girmeyeceği[...]" Yarg. 4. HD 6589/10332 T. 13.06.2012 (UMAR, 2014, s. 184). Ayr. bkz. KARSLI, 2014, s. 164.

⁴⁴ ARSLAN/YILMAZ/TAŞPINAR AYVAZ, 2017, s. 127.

Karş. GÖRGÜN/BÖRÜ/TORAMAN/KODAKOĞLU, 2017, s. 128.

⁴⁵ KARADEMİR, 2015, s. 272.

III. KONUNUN BİLİRKİŞİNİN HUKUKÎ SORUMLULUĞUNA İLİŞKİN DAVALARDA VERİLEN KARARLAR İÇİN UYGULANACAK KANUN YOLUNA BAŞVURU SINIRI AÇISINDAN ÖNEMİ

Bilirkişinin hukukî sorumluluğunu düzenleyen HMK, 286'ncı maddesinde, bilirkişinin gerçeğe aykırı raporu dolayısıyla⁴⁶ açılacak sorumluluk davalarının⁴⁷ da hâkimin hukukî sorumluluğuna ilişkin düzenleme ile paralel olarak⁴⁸, Devlet aleyhine açılmasını öngörmüştür. Bununla beraber bilirkişinin yargılamadaki rolünü⁴⁹ de dikkate alan⁵⁰ Kanun, sorumluluk davasına bakmakla görevli mahkemenin, aleyhine dava açılacak bilirkişi raporu bir ilk derece mahkemesinin kararına esas alındaysa bölge adliye mahkemesi, eğer bölge adliye mahkemesi kararına esas alındıysa da Yargıtay olacağını öngörmüştür⁵¹. Hem yargılama faaliyetindeki rolleri hem de kanun koyucunun düzenlemesi dikkate alındığı takdirde, hâkimin hukukî sorumluluğu ile bilirkişinin hukukî sorumluluğuna ilişkin davaların benzerlik taşıdığı görülmektedir. Buna mukabil Kanun, bilirkişinin hukukî sorumluluğuna ilişkin davanın ilk derece mahkemesi olarak bölge adliye mahkemesi veya Yargıtay olduğunu belirtmekle birlikte bu kararlara karşı hangi kanun yoluna başvurulabileceğini düzenlememiştir.

⁴⁶ Devletin sorumluluğunu gerektiren haller için bkz. TANRIVER, Süha, **Medenî Yargıda Bilirkişilik**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2016, s. 120; DERYAL, Yahya, **Türk Hukukunda Bilirkişilik**, 6. Baskı, Adalet Yayınları, Ankara, 2017, s. 525. Bilirkişinin ödev ve yetkileri için bkz. TORAMAN, Barış, **Medeni Usul Hukukunda Bilirkişi İncelemesi**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2017, s. 495 vd.

⁴⁷ Bu kuralın lafzına ve anılan davanın kapsamına ilişkin tartışmalar için bkz. UMAR, **2014**, s. 829; ATALI/ERMENEK/ERDOĞAN, **2018**, s. 534; TANRIVER, **2018**, s. 994.

⁴⁸ ATALI/ERMENEK/ERDOĞAN, **2018**, s. 533; KURU, **2019**, s. 305; GÖRGÜN/BÖRÜ/TORAMAN/KODAKOĞLU, **2017**, s. 608. Bununla birlikte bilirkişinin hukukî sorumluluğuna ilişkin davanın Devlet aleyhine açılmasına ilişkin düzenlemenin Anayasa'nın 40 ve 129'uncu maddeleri ile uyumlu olduğu açıktır. Bkz. TANRIVER, **2018**, s. 993; DERYAL, **2017**, s. 526. HMK'nın yürürlüğe girmesinden önce bilirkişinin hukukî sorumluluğu ile Anayasa'nın 40'ıncı maddesi arasındaki ilişki için bkz. TANRIVER, Süha, **Bilirkişinin Hukuki Statüsü, Yükümlülükleri, Yetkileri ve Sorumluluğu**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2002, s. 109.

⁴⁹ Bilirkişinin yargı faaliyetindeki rolü için bkz. TORAMAN, **2017**, s. 67 vd.; DERYAL, **2017**, s. 39-41.

⁵⁰ ARAS, Bahattin, "Türk Hukukunda Bilirkişilik ve Yeni Hukuk Muhakemeleri Kanun Tasarısının Getirdiği Düzenlemeler", **Legal Hukuk Dergisi**, Yıl: 2008, Sayı: 65, (s. 1613-1652) s. 1647. Nitekim bölge adliye mahkemeleri kuruluncaya kadar bilirkişinin hukukî sorumluluğuna ilişkin davalara bakmakla görevli mahkemenin Yargıtay olması gerektiği ifade edilmektedir. Bkz. YILMAZ, **2017**, s. 2839. Ayr. bkz. TANRIVER, **2002**, s. 109-111.

⁵¹ TANRIVER, **2016**, s. 122; GÖRGÜN/BÖRÜ/TORAMAN/KODAKOĞLU, **2017**, s. 608.

Önceki başlık altında belirttiğimiz üzere, Yargıtay Kanunu, Hukuk Genel Kurulu'nun görevlerini belirlerken Yargıtay dairelerinin ilk derece mahkemesi sıfatıyla bakmış olduğu davaların temyiz incelemesinin HGK tarafından yapılmasını öngörmüştür. Dolayısıyla bilirkişinin hukukî sorumluluğu sebebiyle Yargıtay dairesinde açılacak olan dava neticesinde verilecek olan hükme karşı HGK'ya temyiz başvurusunda bulunulabileceği açıktır⁵². Buna mukabil, bölge adliye mahkemelerinin ilk derece mahkemesi sıfatıyla bakmış olduğu davalarda verilecek hükümlere karşı hangi kanun yoluna başvurulabileceğine dair bu nitelikte bir düzenleme bulunmamaktadır⁵³. Yalnızca HMK, 361'inci maddesinde hakem kararlarının iptaline ilişkin hükümler aleyhine temyiz yoluna başvurulabileceğini açıkça belirtmiştir.

Bölge adliye mahkemelerinin ilk derece mahkemesi sıfatıyla vermiş olduğu kararlara karşı özel bir düzenleme olmaması, bu kararlara karşı kanun yolunun mevcut olmadığı sonucunu doğurmamalıdır. Zira Kanun, kural olarak, verilen tüm mahkeme kararlarına karşı kanun yoluna başvurulabileceğini kabul etmiş, fakat, çeşitli saiklerle kimi kararlara karşı kanun yoluna başvurma imkanını sınırlamıştır. Dolayısıyla bununla ilgili olarak kabul edilmesi gereken ilk husus, bölge adliye mahkemesinin söz konusu kararlarına karşı kanun yoluna kural olarak açık olduğudur. Kanun yolunun aktarıcı etkisinin doğal bir sonucu olarak⁵⁴, bu inceleme bir üst yargı merciince yapılmalıdır. Yargı örgütü içinde bölge adliye mahkemesinin üstünde bulunan mahkeme Yargıtay olduğuna göre bölge adliye mahkemesinin ilk derece mahkemesi sıfatıyla vermiş olduğu kararlara karşı Yargıtay'a başvurulması gerektiği açıktır. Yargıtay'ın yapacağı inceleme de temyiz incelemesi olduğuna göre, bu bir temyiz başvurusu olacaktır. Doktrinde de bu kararlara karşı her hâlükârda temyiz kanun yoluna başvurulabileceği kabul edilmektedir⁵⁵. Bununla birlikte kanun yolu gibi yargılama açısından son derece önemli bir konuda Kanun'da yapılacak bir düzenleme ile bu tereddütlerin giderilmesi faydalı olacaktır.

---

⁵² TANRIVER, 2016, s. 123.

⁵³ ATALAY (Pekcanitez Usûl içinde), 2017, s. 1947.

⁵⁴ AKKAYA, 2009, s. 61; MERAKLI YAYLA, 2014, s. 27; ÖZEKES, 2008, s. 3; YAVAŞ, Murat, **Medeni Usul Hukukunda Temyiz**, Seçkin Yayınları, Ankara 2015, s. 17.

⁵⁵ ATALAY (Pekcanitez Usûl içinde), 2017, s. 1947.

Bölge adliye mahkemesinin ilk derece mahkemesi sıfatıyla vermiş olduğu karara karşı Yargıtay'a temyiz başvurusunda bulunulabileceğinin kabulünün ardından, hangi kararlara karşı bu kanun yolunun açık olduğunun belirlenmesi gerekmektedir. Eğer ele aldığımız HGK kararında Kurul'un benimsediği yaklaşım kabul edilirse, bölge adliye mahkemesinin bilirkişinin hukukî sorumluluğuna ilişkin ilk derece mahkemesi sıfatıyla vermiş olduğu kararlara karşı, HMK'nın 362'nci maddesinden belirlenen parasal sınırın üzerinde kalanlar için temyiz kanun yolunun açık olduğu sonucuna varılacaktır. Oysaki hâkimin hukukî sorumluluğu davası ile ilgili açıklamalarımızın bu dava açısından da geçerli olduğunu söylemek mümkündür. Bu kapsamda denilebilir ki, HMK, 341'inci maddesinde hangi ilk derece mahkemesi kararlarının verildiği anda kesin olduğunu belirtmiştir. Bu nedenle, bölge adliye mahkemesi de bilirkişinin hukukî sorumluluğu davasında bir ilk derece mahkemesi olduğuna göre, vermiş olduğu kararlar aleyhine kanun yoluna başvurulup başvurulamayacağının HMK'nın 341'inci maddesine göre belirlenmesi Kanun'un amacına daha uygun olacaktır. Zira bilirkişinin hukukî sorumluluğunu doğuracak nitelikte bir bilirkişi raporuna dayanılarak verilen karara karşı kanun yoluna başvurulabiliyorken, bu rapor dolayısıyla bilirkişinin hukukî sorumluluğuna ilişkin davada verilecek karar aleyhine kanun yoluna başvurulamaması da çelişkili bir durum oluşturur.

SONUÇ

HMK, hem hâkimin hem de bilirkişinin yargılama faaliyetindeki rolünü dikkate alarak, hukukî sorumluluklarını özel olarak düzenlemiştir. Bu kapsamda, Devletin bir unsuru olan ve yargı faaliyetini yerine getiren mahkemelerde görev alan hâkim ve bilirkişilerin bu faaliyetleri dolayısıyla açılacak davaların Devlet'e karşı açılması kabul edilmiş, dava sebepleri de Kanun'da sınırlı sayı ilkesine tâbi olacak şekilde özel olarak sayılmıştır. Bu farklılıklar haricinde, söz konusu davaların ilk derece mahkemesi sıfatıyla üst mahkemelerde görülmesi öngörülmüştür.

Kanun'un bu özel düzenlemeleri sebebiyle anılan sorumluluk davalarındaki yargılama usulü de alelade davalardaki yargılama usulünden farklılık arz etmektedir. Bu farklılığın en çok göze çarptığı nokta ise söz konusu davalarda verilecek kararlara karşı

başvurulacak kanun yoluna ilişkindir. Zira Kanun, bu davaların ilk derece mahkemesi sıfatıyla üst derece mahkemelerde görülmesini kabul etmiş, bunun bir sonucu olarak da, Kanun'un genel sistematüğını oluşturan üç dereceli yargı sisteminin de anılan davalar açısından işlerlik kazanmayacağını düzenlemiştir. Buna göre söz konusu davalarda verilen kararlara karşı istinaf kanun yolu yerine, doğrudan temyiz kanun yoluna başvurulması gerekmektedir.

Kanun esas itibariyle kanun yoluna ilişkin düzenlemelerini üç dereceli sisteme göre yaptığı ve iki dereceli sisteme dair bir düzenleme içermediği için, HMK hükümlerine göre istisnai olarak işlerlik kazanabilecek iki dereceli kanun yolu sistemine hangi kurallara göre başvurulabileceğine dair bir düzenleme de bulunmamaktadır. Bu durumu göz önüne alan HGK, Yargıtay dairesinin ilk derece mahkemesi sıfatıyla hâkimin hukukî sorumluluğuna ilişkin vermiş olduğu karara karşı yapılan temyiz başvurusu üzerine vermiş olduğu kararda, üç dereceli sisteme göre belirlenmiş temyiz sınırının, iki dereceli sistemde dahi aynı şekilde uygulanması gerektiğine hükmetmiştir.

Kanun'un hâkimin ve bilirkişinin sorumluluğuna ilişkin davalara verdiği önem dikkate alındığında, bu davalar neticesinde verilen kararların kanun yolu kapsamından çıkarılmasına yönelik bir yorum Kanun'un amacına uygun olmayacaktır. Bu nedenle hukukî sorumluluğa ilişkin karar veren merciin, bu merci bölge adliye mahkemesi de olsa Yargıtay dairesi de olsa, bir ilk derece mahkemesi olduğunun dikkate alınması gerekmektedir. Bu nedenle de alelade bir ilk derece mahkemesi kararı miktarı itibariyle verildiği anda kesinleşmiyorsa, hâkimin veya bilirkişinin hukukî sorumluluğuna dair aynı miktardaki bir davada verilen kararın da verildiği anda kesinleşmediğini kabul etmek gerekir.

Bu nedenlerle mevcut hukukî düzenlemeler çerçevesinde, hâkim ve bilirkişinin hukukî sorumluluğuna ilişkin davalarda verilen kararlara karşı doğrudan temyiz yoluna başvurulabilmesi için Kanun'da ilk derece mahkemesi kararlarının kesinleşmesine ilişkin olan 341'inci maddedeki sınır dikkate alınmalıdır. Bununla birlikte, Kanun tarafından önem verilen bu nitelikteki bir konuda tereddüde mahal bırakmamak adına, Kanun'da, doğrudan temyiz yoluna başvurulabilen hallerde hangi parasal sınırın uygulanacağına dair açık bir düzenleme yapılması da faydalı olacaktır.

KAYNAKÇA

- AKİL, Cenk, **İstinaf Kavramı**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2010.
- AKKAYA, Tolga, **Medenî Usûl Hukukunda İstinaf**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2009.
- ARAS, Bahattin, “Türk Hukukunda Bilirkişilik ve Yeni Hukuk Muhakemeleri Kanun Tasarısının Getirdiği Düzenlemeler”, **Legal Hukuk Dergisi**, Yıl: 2008, Sayı: 65, s. 1613-1652. (2008)
- ARAS, Bahaddin, “Hâkimlerin Yargısal Faaliyetlerinden Dolayı Hukuki Sorumluluğu ve Yeni HMK Tasarısında Getirilen Yenilikler”, **Terazi Hukuk Dergisi**, Yıl: 2010, Sayı: 52, s. 131-153. (2010)
- ARSLAN, Ramazan/YILMAZ, Ejder/TAŞPINAR AYVAZ, Sema, **Medenî Usul Hukuku**, 3. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2017.
- AŞIK, İbrahim, “Hakimin Yargılama Faaliyeti Sebebiyle Devlete Karşı Açılan Tazminat Davasına İlişkin Yargıtay Büyük Genel Kurulunun Bir Kararı Üzerine Düşünceler”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Prof. Dr. Hakan PEKCANITEZ’e Armağan, Yıl: 2015, Cilt: 16, Özel Sayı, s. 611-630.
- ATALI, Murat/ERMENEK, İbrahim/ERDOĞAN, Ersin, **Medenî Usûl Hukuku**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2018.
- BORAN GÜNEYSU, Nilüfer, **Medenî Usûl Hukukunda Karar**, Adalet Yayınları, Ankara, 2014.
- BUDAK, Ali Cem/KARAASLAN, Varol, **Medenî Usul Hukuku**, 2. Baskı, Adalet Yayınları, Ankara, 2018.
- ÇAĞLAR, Selda, “Türk Pozitif Hukukunda Yargıcın Yargılama Faaliyetlerinden Sorumluluğu”, **İstanbul Barosu Dergisi**, Yıl: 2006, Cilt: 80, Sayı: 2006/2, s. 705-713.
- DERYAL, Yahya, **Türk Hukukunda Bilirkişilik**, 6. Baskı, Adalet Yayınları, Ankara, 2017.
- DUMAN, İlker Hasan, “Hukuk Muhakemeleri Yasası’nda Yargıcın Tazminat Sorumluluğu”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, Yıl: 2011, Sayı: 96, s. 403-412.
- ERMUMCU, Osman, **Hakimlerin Hukuki Sorumluluğu**, Adalet Yayınları, Ankara, 2012.

- GÖRGÜN, Şanal/BÖRÜ, Levent/TORAMAN, Barış/KODAKOĞLU, Mehmet, **Medenî Usûl Hukuku**, 6. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2017.
- İYİLİKLİ, Ahmet Cahit, **Hukuk Yargılamasında Kesin Hüküm**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2016.
- KARADEMİR, Dilek, “Son Kanun Değişiklikleri Işığında Hâkimin Hukuki Sorumluluğu”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, Yıl: 2015, Sayı: 119, s. 241-276.
- KARSLI, Abdurrahim, **Medeni Muhakeme Hukuku**, 4. Baskı, Alternatif Yayınları İstanbul, 2014.
- KILIÇOĞLU, Ahmet M., “Hakimlerin Hukuki Sorumluluğu”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Yıl: 1973, Cilt: 30, Sayı:1, s. 231-269.
- KURU, Baki, **Medenî Usûl Hukuku**, 3. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2019.
- MERAKLI YAYLA, Deniz, **Medenî Usûl Hukukunda İstinaf Kanun Yolunda Yeniden Tahkikat Yapılması**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2014.
- ÖZEKES, Muhammet, **Sorularla Medeni Usul Hukukunda Yeni Kanun Yolu Sistemi (İstinaf ve Temyiz)**, Türkiye Barolar Birliği Yayınları, Ankara, 2008.
- PEKCANITEZ, Hakan (*et. al.*), **Medenî Usûl Hukuku**, Cilt I, 15. Baskı, Oniki Levha Yayınları, İstanbul, 2017.
- TANRIVER, Süha, **Medenî Usûl Hukuku**, Cilt 1, 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2018. (2018)
- TANRIVER, Süha, **Medenî Yargıda Bilirkişilik**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2016. (2016)
- TANRIVER, Süha, **Bilirkişinin Hukuki Statüsü, Yükümlülükleri, Yetkileri ve Sorumluluğu**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2002. (2002)
- TAŞPINAR AYVAZ, Sema, “İstinaftan Sonraki Temyiz İncelemesi ve Sonuçları”, **Medeni Usul ve İcra-İflas Hukukçuları Toplantısı – VI, Medeni Usul Hukukunda Kanun Yolları ve Arbuluculuk Kanun Tasarısı**, Türkiye Barolar Birliği Yayınları, Ankara, 2007, s. 151-207.

TORAMAN, Barış, **Medeni Usul Hukukunda Bilirkişi İncelemesi**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2017.

UMAR, Bilge, **Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi**, 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2014.

YAVAŞ, Murat, **Medeni Usul Hukukunda Temyiz**, Seçkin Yayınları, Ankara 2015.

YILMAZ, Ejder, **Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi**, Cilt III, 3. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2017. (2017)

YILMAZ, Ejder, "Hukuk Muhakemeleri Kanununun Getirdikleri", **Ankara Barosu Dergisi**, Yıl: 2011, Sayı: 2, s.213-253. (2011)

YILMAZ, Ejder, **İstinaf**, 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2005. (2005)